

دارالحکومه

درسعادت‌دله با عالم جهانی

جلد ۱۴۰

میلادی ۱۳۲۶

میلادی ۱۳۲۶

میلادی ۱۳۲۶

اختصار:

سلکنده، موافق آثار جدیه مع المعنون به
درج این‌لئهین آثار اعاده او لیاز

دین، فلسفه، علوم، حقوق، ادبیات و سیاست‌دانیه و بالاتر این‌ها که در احوال دستوریه ایرانیه دارند باید و لفظ ده بر تشریفات انتشار دهند.

درسعادت‌دله نسخه‌ی ۵۰ پاره‌دار

قیرانه متوابورو ایله کوندریلیزه سنوی

۲۰ غروش فضاه آلمان

آبونه بدلي

سنہ لکی التي آیلني

جمالک عثمانیه ایچون ۸۰ ۴۰ غروش

روسیه « ۶۰۵ ۳۹۵ روبله

ساقیه مالک اجنبیه « ۱۷ ۹ فرانق

تاریخ تأسیسی

۱۰ تموز ۱۳۲۴

۳۲۵ نجاشیه ۵ شرین ثانی ۳۲۷ ذی القعده

عدد: ۶۳

اوچنجی جلد

ارتحال نبویدن صوکره اصحابین بر جوق مجاهدین کرام اطراف و آکنافه انتشار ایتدکلری کبی ، علمای اصحاب دخی کندی وظیفه لری ایها و غایه املاک ری ناسه تبلیغ ایتمک او زره ممالک وسیعه اسلامیه طاغلمشلردى . حضرت بلال ، ابوذر غفاری ، ابوالدرداء ، عباده بن الصامت شامده ، ابن عباس مکده ، ابن مسعود کوفه ، ابو موسی الشمری بصره ده ... بولنیورلردى . او مالک اهالیسی امور دینیه لری ، احکام جمله اسلامیه ، حلال وحرامی شو ذوات کرامدن تلقی ایدیور ؛ مسائل مشکله ظهورندن ینه آنلرک فتوالرینه مراجعت ایدیورلردى . ایشته اوراده بولنان علمای اصحاب ایچون معقول جوابلرله آنلرک قبله لری تنویر ایتمک ، توقف ایتدکلری نقطه ده عقده لری حل ایله طریق صوابه سوق ایلک ، استفتالرینه شرعی جوابلر اعطای ایده رک ارشاد ایلک اهم وظائف دن ایدی . شو مهم وظیفه لری حقیله اجرا ایده بیلمه لزی ایچون ده منحصرآ ایکی طریق موجودی :

- ۱ — کتاب وسنی رهبر اتخاذ ایتمک .
- ۲ — کتاب وسنی مسئله یه تماس ایده جک بر اثره تصادف ایدیلری صورت ده «اجتهاه» مراجعت ایلک دن عبارت ایدی . برمیانه نک کتاب وستند موجود دا لوب اولما دینی بیلمک ایچون ده شبھه سز کتاب وسنی بیلمک اقتضا ایدیورلردى . کتاب هر نه قدر مدون ایدی ایسه ده ، سنت هنوز جمع و تدوین ایدیلرمش ، او زرنده تبعات اجرا اولنامشیدی . صوک کونلری یوز بیکلری متباوز او له رق میدانه چیقان ، یکرمی اوچ سنه لک بر عمری استیعابه کفایت ایده بیان تعلیمات نبویه هب قلوب اصحابه توزیع و تودیع او لنشدی .
- فقط بو آثارک ، تعلیمات نبویه نک اور تالقدن غائب او له رق ضیاعه اوغرامق احتمالی یوقدی . چونکه احتیاج ، شو آثار شریفه نک هب ظاهره اخراجی مسلکنی تعقیب ایدیورلردى . ارتحال نبویدن صوکره سهاع ، روایت ، حکایت طریقیه بو آثاری ایشیدنلر ، کورنلر دیکر لرینه نقل ایدلرلردى . بو صورتله «روایت» میدانه کلشیدی . نقلده رجال ، طرق احادیثی ذکر ایتمک حدیثه ، اثره و نویق ، قوت بخش ایتمکده اولدی یمند اصول روایت دن اعتبار او لندی . بو صورتله «اسناد» میدانه کلشیدی .
- بناءً علیه بو مسئله حقنده سنت دن بر اثر موجود اولوب اولماد . یعنی بیلمک ایچون ایکی طریق بولنیورلری :

- ۱ — کندی یمند استفتا اولنان یاخود بر وقعه یه معروض قالان صحابینک کندی محفوظاته مراجعت ایتمک طریقی ایدی . بوقلای ایدی . چونکه اصحاب کرام ، آثار نبویه پک زیاده دقتله محافظه ایده رک همان نقل باللغظ درجه سنده اعتنا ایدیورلرلردى . زیرا فیخر کائنات افدمزک ارتحالندن صوکره اصحاب کزین حضراتی کورنیورلری : علما ، امرا ، مجاهدین . معماقیه صورت ظاهر ده اصحاب آرہ سندہ بر کیفیت تقسیمه ابراز ایذه جکه قدر بر آچیلر مشهود اولیورلری ؟ هله امرا اکثریت او زره علمادن ایدی . بر جوق غزو و اندھ عالم بر صحابینک احاذن اسدن بری کبی مجاهده یه اشتراك ایده کی کورنیورلری . طراق حیات و میشته هب برابر کیدیورلر ؛ استیفای معاش خصوصنده دخی آرالرندھ عالم اعتباریه بر فرق کورنیورلری . فقط بتون بونلرله برابر او حکومت فاضلانک روحی علماسیله قائم بولنیورلری . سعادت انسانیه بی متكلل اولان مقدس ادیال آنلرک دماغنده محفوظ ایدی .

سایه سندہ درکه برمات مکومه برمات حاکم ، نک باز تحکمنه قاتلانه بیلیر . اوت او یوکی کندیسنه خفیف کوس-تره جک ، او ملتہ تمايلنی تهون ایده جک وسائط انجق بونلردر . لکن هانوتو و امثالی کبی فرانسنه رجال سیاستی شواوج اساسه داڑ برشی بیلمندکلری ایچون ، حساب ایتدکلری غایته وار مق امیلیه آکلاما دقلری حقایق دن متصل دم او ریورلر . «فیلینتظروا اانا معهم من المستظرین» .

محمد عاکف

مکالمہ

علم فقه تاریخندن بر بارچه :

اجتهاه دائر

دور اصحابه امپراط : ۵۹ دن مابعد

خلفای راشدین دور لرندہ ، صوک کونلری علم فقه و سائر علوم اسلامیه نک مرآکز . مهمسی صردسینه سکون بتون بلاد فتح ایدیلش ، بوبابدہ بیوک براهمیتی حائز اولان کوفه و بصره بلده لری دخی تأسیس او لنشدی . ممالک اسلامیه نک داڑه سی چین حدودینه ، بحر محیط اطلسی یه قدر توسع ایتش ؟ دین میان اسلامی قبول ایدنلرک عددی دخی میلیونلری کچشیدی . فتح اولوب خواجه ربط اولنان ممالک اهالی غیر مسلمانی دخی مزایای اسلامیه نک عاشقی اوله رق دین میان اسلامی عن صمیم القلب قبول ایدیورلردى . بوصورتله داڑه توحید دخی حدود ممالکی تعقیباً توسع ایدیورلری . بتون شو حوالک نتیجه سی اولق او زره علم فقهه ، اولان احتیاج دخی بتون معناسیله باش کوست . یوردی ؛ برمسلمانک معاملاتنده حق وعدالت دن آیریلما مسی ، عباداتی وجه مشروع او زره اجرا ایمه سی لازمه دن ایدی .

اشته برمیلکتہ اسلامیتک دخولندن صوکره اک اول لزومی حس اولنان شی ، علم جایل فقه اولیورلری . برمیلکتک معناً دخی فتحی متعاقب ، یام راجعت و یاخود مقام معا لای خلاف تجھے حس اولونان لزوم او زرنیه مرکز دن اورایه بر فقیه ارسال اولنورلری عبدالله بن مسعود حضرت لری کوفه یه بو صورتله کیتمشلردى . بعض اصحابک مجاهدین کرامه اشتراك ایده رک مرکز خلافت دن تباعد ایتش بولنیورلی حالده او ملکت تجھے تعلیم و افتالرینه لزوم کورولکله اورالرده فالدینی ده او لشندر . فیخر کائنات افندیزک ارتحالندن صوکره اصحاب کزین حضراتی استعداد ذاتیلری ، میل فطریلری اعتباریه اوچ طبقه یه منقسم کبی کورنیورلری : علما ، امرا ، مجاهدین . معماقیه صورت ظاهر ده اصحاب آرہ سندہ بر کیفیت تقسیمه ابراز ایذه جکه قدر بر آچیلر مشهود اولیورلری ؟ هله امرا اکثریت او زره علمادن ایدی . بر جوق غزو و اندھ عالم بر صحابینک احاذن اسدن بری کبی مجاهده یه اشتراك ایده کورنیورلری . طراق حیات و میشته هب برابر کیدیورلر ؛ استیفای معاش خصوصنده دخی آرالرندھ عالم اعتباریه بر فرق کورنیورلری . فقط بتون بونلرله برابر او حکومت فاضلانک روحی علماسیله قائم بولنیورلری . سعادت انسانیه بی متكلل اولان مقدس ادیال آنلرک دماغنده محفوظ ایدی .

اشته بونکچون اصحاب کرام ایحباب ایتدیکی صورتده اجتہاد بیورلر، مسئله‌ده حل اوئلوردی.

فی الحقيقة کرک جزیره داخلنده، کرک خارجنده اولان عرب و سائر اقوام ابتدائی بر طرزده اولسون کندیلرینک عرف و عادت‌لری، یاخود حکومت و حکمالری طرفندن وضع اولنان قوانین ایله اختیارلری، حکملری، حکمه‌لری حضورنده حل مسئله ایتمک آلیشمیلردنی. آرتق دین مین اسلامی قبول ایتدکن صوکره دخی مسائل معلقه‌نک حلی، حیات و معیشتك کندی سلکنده جریان ایده بیلمسی ایچون بعض عقده‌لرک ازاله‌سی ایحباب ایدیوردی. اسلامیتی قبول ایتمکه مسائل معلقه‌یی یوز اوستی برافق، حیاتی، معیشی سکته‌یه اوغراتیق قطعیاً جائز دکلدنی. هر کسک مسئله‌یه کندی بیلدیکی وجهه بورنک ویره‌لرک چشدیرمه‌یی ده جائز دکلدنی. زیرا بولیه کیفی ایشلر باب عبادات‌ده قطعیاً معتبر اولماقله برابر، معاملات‌ده دخی تشوشه، عدم انتظامه بادی اوله‌جغدن بر مسلمانک بوکا جسارت ایده‌میه جک شیوه‌سزدی. بناءً علیه مسئله‌یی، عبادات‌هه عائد ایسه شرعی؛ معاملات‌هه عائد ایسه هم شرعی، هم‌ده مصالح عباده موافق و معقول بر طرزده حل ایتمک ایحباب ایدیوردی. اشته مسئله‌نک بولیه حل اولونه بیلمسی ایچون‌ده قوی، متین، فقط تجربه‌یه مستند بر اقتدار علمی لازم ایدی، که اوده موضوع بحث‌مزی تشکیل ایدن «ملکه اجتہاد» دن عبارتدر. علمای اصحاب‌ده ایسه بولکه بتون معناسیله موجود بولنیوردی. آنکچون هیچ بروقت اظهار عجز ایمزلر؛ مسئله‌یی همان ایحبابی وجهه حل ایدیورلردنی.

صوکی وار

قزانلی حلیم ثابت

حکایت ایلیکی

عقیب وفات‌نده ایکی چوچنی ده ارتحال ایتش کنج بر والده‌نک کتابه سنک مناری:

دنیاده در آغوشه اجل ویرمه‌دی امکان،
ایتدی بنی هم مقبر ایکی یاور و جفمه؛
آرتق طوته‌رق دست یتیمانه‌لرندن
کلمد سکاربم! ایکی اوکسوز چوچفمه!

طاهر المولوی

بیلدیز

پیشکده هو لناک حق‌قتلری اور تن
بر لیل سرائر

هر لمعه‌یی بلع ایلیه‌رک حکم ایدیورکن
لاقيد و سکون‌نکن

سن شبهه‌لی سی‌سلردی مهابتله دور ورده
مظلم کیجه‌نک محرم اسراری اولورده.

آفاقکه شهبال اهل یاقلاشه‌مازدی،
اطرافکی انظار حقایق آشامازدی.

۲ — استشاره طریق ایدی. فقط ارتحال نبویدن صوکره بحال ایجنه کوجلشمشدی. با خصوص اطراف و اکنافه کیکده‌رک مرکز خلاق‌قدن تباعداً ایتش علمای اصحاب ایچون بوبک مشکل برایش اولمشدی. حتی مرکز خلافه دخی بونک حقیله اجراسی قابل ایش، زیرا اوچه عرض ایتدیکم وجهه و ظائف ایچون ایچون اوکنه چکلر بولنمشدی. حالبوکه ارتحال نبویده اهالی اسلامیه‌نک عددی میلیونلری چکمش، فقهه و افتاده شهر تشعار اولک اصحابک عددی آنچق یوز اوتوز بوقدر عدده منحصر قالمشندی. علمای آزدی، بونکله برابر او علمای اصحاب، دیکر لرینک و ظاھن‌دن کبی عدا اولنان مجاهده‌یه دخی اشتراك بیورلردنی.

حالبوکه ارتحال نبویدن صوکره اصحاب کرام جهات اربعه‌یه فتوحات ایچون، لش دین مین اسلام ایچون طاعلمشلردنی. مرکز خلاق‌قده بیله علمای اصحاب پک آز قالمشندی. ومع ذلك مرکز خلافت دیکر طرفه قیاس اوله‌جق حالده دکلدنی. علمای اصحاب‌دن بولنان بر ذات مقام معلمای خلافتی اشغال ایدیور، پانددده — مثلاً شیخینک خلاق‌قلری انسان‌دنه — حضرت علی، امهات مؤمنین.. داعماً حاضر بولنیوردی. فقط طشره‌لرده بولیه دکلدنی : برسوری جاھل اهالینک ایچنده عالم بر صحابی همان همان یا الکن بولنیوردی. هرنقدر اصحاب کرین او درجه جاھل دکل ایسده، بر چوغونک علم ایله ممارسه‌لری پک آزدی. یرلی اهالی ایسه روح اسلامیت‌دن بوسیتون خبرسز بولنیوردی. بلکه بالعكس اسلامیت‌هه مخالف پک چوق افکار جاھلیه بس‌لذکاری داعماً مشهود اولیوردی.

اهالی عراقیه، اهالی مجعیمه، اهالی قبطیه و کرک سائر اقوام و قیله‌یه یا مجوسیت، یاخود چیفرندن چیقاریلش نصرانیت ایله ظلم واستبداد آلت‌ده ازیلش، روحلری زهر لنش؛ دماغلری افسانه‌لر و خرافات ایله طولش؛ مجوسیتک اسرار انکیز اعتقاداتی قوئه معنویه‌لرینی، اخلاق‌لرینی تماماً محوا بولنمشدی. اشته اطراف و حوالیده اولان اهالینک حالی هپ بولیه ایدی. آرالرنده حقیله تربیه اسلامیه کورمش انجق بر صحابی بولنیوردی.

اشته بتون شو سبیل‌دن طولای طشره‌ده بولنان بر صحابی ایچون استشاره ایدرک تبعات علمیه‌ده بولنچ پک کوچ ایدی.

بناءً علیه مسئله‌نک حل ایچون منحصر آبر طریق موجود ایدی که اوده «اجتہاد» ایدی. ذاتاً اصحاب کرام لازم اولان موقعده اجتہادن کیرو طور مازلردنی. چونکه ایحباب حال بولیه ایدی. بر مسئله مشکله‌نی حل ایتمک، یاخود لیت لعل ایله سور و نجمه‌ده برافق پک زیاده سوئه نتیجه ویره بولیه جکدی. طشره‌لرده، با خصوص اسلامیتی یکی قبول ایدن مملکت‌لرده سکوت ایده‌رک برمسئله‌یی جواب‌سز برافق قطعیاً جائز دکلدنی. احتمالکه بو صورتله اهالی ایتمک ایشی بوسیتون بوزمقله اهالینک اسلامیت‌دن صفو مسني ده موجب اوله‌جقدی.